

σούργελο

Σάββατο, 6 Απριλίου 2013

6:49 πμ

Η φράση γίναμε **σούργελο** είναι ίδια με την γίναμε **βουκινο** δηλ. ρεζιλευτηκαμε, γιβεντιστήκαμε, διαπομπευθήκαμε.

Ετυμολογία

Στο κρητικό ιδίωμα 156.258 η **μπουρού** ή **κοχυλας** των ναυτικών λέγεται **κουργιαλός** ή **κούργιαλος** (Χανιά) και **κοργιαλός** (Ρεθυμνο). Έγινες **κούργιαλος** = έγινες **βούκινο**: διαπομπεύτηκες

Το έγινες **κούργιαλος** ακούγεται και **έγινε σκούργιαλος**>

σ-κ-ούργιαλος>σούργιαλος> σούργελο (επιδρ. Από το σούρνω και το γελώ) αλλά ίσως και από το **σουργούνι**

Δικές μου ετυμολογικές άποψεις

Από το υποκοριστικό **surculus** του λατινικού ουσιαστικού **surus** που σημαίνει **στύλος**, **πάσσαλος** (όργανο διαπομπευσης) και κατά συνεκδοχή η **διαπόμπευση** (όπως και η **τύφλα**, η **τύφλωση** που και αυτή σημαίνει διαπόμπευση),

Η φράση «**ειμαι τυφλα στο μεθύσι**» (όπως ο παραπαίων και τυφλωθείς διαπομπευόμενος) έχει ως ομόσημη φράση την «**ειμαι σούρα μεθυσμένος**» ή **σουρωμένος**. Σύμπτωση; Δεν νομίζω!

Βλ. «Δεν βλέπεις την τύφλα σου;» στο λήμμα **αποτύφλωση**.

Το αρσενικό σούρκουλο και από την φράση «τον κανανε σουρκουλο», θεωρήθηκε ουδέτερο: το σούρκουλο, και με επίδραση από το **γέλιο** και **γελοῖος** το «**κου**» έγινε «**γε**» και έτσι παρήχθη το σούργελο.

Τέτοιες μεταπτώσεις και παρετυμολογίες δεν είναι σπανίες σε λέξεις που χρησιμοποιούνται μόνο σε μια φράση.

Πιθανή θεωρώ επίσης την προέλευση από το ιταλικό **suggello** < sigillum < signum = στίγμα, σημάδι, στίξη. Μέθοδος σήμανσης των διαπομπευμένων. Η περίεργη αλλαγή του τονισμού από σουγγέλλο σε σούγγελο> σούργελο προέρχεται και εδώ ίσως από επίδραση από το σούρνω και το γελώ.

Αναφορές

sūrus, i, m.,

I. [select] a branch, a stake, Varr. L. L. 10, § 73 Müll.: “surum dicebant, ex quo per deminutionem fit **surculus**

Ennius: unus surus surum ferret, tamen defendere possent,”

(ο πάσσαλος τον πασσαλο στηρίζει, και έτσι μπορούν να υπερασπισουν) Fest. p. 299 ib. (cf. Enn. Ann. v. 516 Vahl.); cf. crebrisuro.

Charlton T. Lewis, Charles Short, A Latin Dictionary

surcūlus, i, m. (*suriculus*, dim. de *surus*), ¶ 1 rejeton, drageon, scion : CAT. *Ag.* ; VIRG. *G.* 2, 87 ; PLIN. 29, 113, cf. CIC. *de Or.* 3, 110 ¶ 2 greffe, bouture, marcotte : CIC. *de Or.* 2, 278 ¶ 3 écharde,

épine : CELS. 8 10, 6 || baguette : GELL. 17, 9, 7 || brochette [cuisine] : APIC. 5, 207 ¶ 4 arbrisseau : COL. 3, 28 ; 7, 4, 4, etc.

→ acc. pl. sync. *surclos* VARR *R.* 1, 40, 4 || forme *surculum, i, n.*, FORT. 5, 16, 4.

1 **sūrus, i, m.**, piquét, pieu : ENN. *An.* 516 ; VARR. *L.* 10, 73 ; FEST. 286 ; 297.

Dictionnaire Gaffiot

